

Tavoitteena vastuullinen syrjäytymistutkimus

Kriittistä reflektointia Nuoret marginaalissa -tutkimushankkeen kokemuksista

LOKAALI JA GLOBAALI NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

Nuoret marginaalissa (2013–2016, jatkossa YOMA)¹ -tutkimushanke tarkastelee nuorten pahoinvointia ajankohtana, jolloin maahanmuuttokriittisyys ja äärioikeisto nostavat päätään ja nuorisotyöttömyysluvut hipovat ennätyksiä niin pohjoisella kuin eteläisellä pallonpuoliskolla. Tämä vertaileva tutkimus selvittää, missä määrin uskonnolliset yhteisöt toiminnallaan tukevat syrjäytymisvaarassa olevia nuoria Etelä-Afrikassa ja Pohjoismaissa. Keskiössä ovat monitieteiset tapaustutkimukset, jotka pyritään toteuttamaan samankaltaisina neljällä eri paikkakunnalla Etelä-Afrikassa ja kolmella eri paikkakunnalla Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Uutta tutkimushankkeessa on tutkijoiden tasa-arvoinen ja tiivis yhteistyö etelän ja pohjoisen välillä. Hankkeen liki kolmekymmentä tutkijaa neljästä eri maasta tulevat yhteen kolme kertaa hankkeen aikana, kunkin maan osahankkeiden johtajat pitävät yhteyttä sähköisesti liki viikoittain ja myös tapaavat vähintään kerran vuodessa. Yhteistyö on tämän projektin yhteydessä erityisen tärkeää, koska eri konteksteista huolimatta pyrimme toteuttamaan tutkimusprojektin samanlaisena eri puolilla maailmaa ja myös vertailemaan tuloksia keskenään. Ihan yksinkertaista näin ison, monialaisen ja monista tutkimustraditioista tulevien tutkijoiden joukon yhteistyö ei kuitenkaan ole ollut.

Nuorten marginalisaatio ja siihen liittyvät sosiaaliset ongelmat ovat yhteisiä niin globaalille etelälle kuin globaalille pohjoiselle.² YOMA-projekti lähtee liikkeelle siitä, että Etelä-Afrikan nuorten tilanne on huomattavasti hälyttävämpi kuin saman ikäisen nuorison elämä Pohjoismaissa. Kontekstin eroista huolimatta marginalisaatio ja osattomuus ovat olleet tärkeitä teemoja myös pohjoismaisessa nuorisotutkimuksessa.³

YOMA-projektin tavoitteena on tarkastella uskonnollisten toimijoiden vaikutusta marginalisoiduvien nuorten elämässä.⁴ Aikaisempi ruotsalainen tutkimus on tullut siihen johtopäätökseen, että uskonnollisille toimijoille avautuu uusia sosiaalisen tuen tarpeita koko ajan pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien rapautuessa.⁵ Nuorten laaja-alaisen tuen tarve on siis selkeästi olemassa. Tämän tutkimushankkeen tarkoitus on analysoida, kohtaako tämä tarve nuorten omat tarpeet ja kohtaavatko paikalliset uskonnolliset yhteisöt ne paikkakunnan nuoret, jotka ovat kipeimmin tuen tarpeessa.

SUOMEN TAPAUSTUTKIMUS KANTAHÄMÄLÄISESSÄ PIKKUKYLÄSSÄ

Syrjäytymisvaarassa olevia kantasuomalais- ja maahanmuuttajanuoria on aikaisemmin tutkittu pääasiassa suurissa kaupungeissa. Aikaisempi tutkimus on kuitenkin osoittanut, että suurin osa suomalaisista marginalisoituvista nuorista on maaseudun

nuoria miehiä ja maahanmuuttajanuoria.⁶ Tämän takia YOMA-tutkimusprojektille etsittiin Suomesta tapaustutkimuspaikkakuntaa, joka olisi mahdollisimman pieni, mutta jossa olisi tästä huolimatta maahanmuuttajanuorisoa.

Paikkakunnaksi valittiin eräs kantahämäläinen paikkakunta, joka oli itsenäinen kunta 2000-luvulle asti, minkä jälkeen se liitettiin osaksi laajempaa lähialueen kaupunkia. Paikkakunnalla toimii vastaanotokeskus, jonka nuoret turvapaikanhakijat lasketaan mukaan kunnan väkilukuun vasta, jos he saavat myönteisen turvapaikkapäätöksen ja jos he sen jälkeen jäävät juuri tälle paikkakunnalle asumaan. Monikulttuurisen nuorison läsnäolo tekee tästä maaseutumaisesta paikkakunnasta kiinnostavan, sillä niin kuntarakenteen kuin väestörakenteenkin muutos haastaa perinteisen kantahämäläisen yhteisön. Emme nimeä paikkakuntaa, jotta tutkimuksen keskiössä olevat nuoret eivät olisi tunnistettavissa. Yhteisön sisällä tutkimuksemme tunnetaan ja tästä syystä olemme joutuneet pohtimaan myös muita tapoja suojata tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyttä.

SOSIAALISEN KOHEESION VÄLJÄ KÄSITTE AUTTAA TUTKIMAAN SYRJÄSSÄ OLEVIA

Sosiaalinen koheesio tarkoittaa prosessia ja sellaisten yhteiskunnallisten olojen luomista, jotka lisäävät merkittävästi nuorten ihmisten mahdollisuuksia kokea osallisuutta omissa yhteisöissään. Aikaisempi tutkimus on korostanut, että tämä osallisuuden kokemus auttaa nuoria kasvattamaan vahvempaa itsetuntoa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.⁷

Huomattavaa on, että niin Etelä-Afrikassa kuin Pohjoismaissa poliittisessa puheessa sosiaalinen koheesio linkitetään laajempaan sosiaalisen pääoman käsitteeseen. Sosiaalinen pääoma, joka näkyy verkostoissa, erityisissä arvoissa ja luottamuksellisissa suhteissa, on nähty merkittävänä resurssina saavuttaa sosiaalinen yhteenkuuluvuus. Aikaisempi tutkimus on pitkään yhdistänyt uskonnolliset toimijat erääksi tärkeäksi sosiaalisen pääoman luojaksi.⁸

Lähdimme tarkastelemaan sosiaalista koheesiota edellä mainittujen tutkimusten innostamana hyvin positiivisena ja vaikuttavana teoreettisena käsitteenä. Projektin edetessä olemme kuitenkin joutu-

neet huomaamaan, että käsite on melko idealistinen ja näyttää olevan vain osittain totta oman tutkimuksemme alustavien tulosten näkökulmasta. Teologisesti sosiaalista koheesiota voidaan tarkastella sekä yksilön että yhteisön hyvän elämän näkökulmasta. Koheesioon kuuluu vapaus, ihmisarvo ja yksilön arvostus osana yhteisöä. Mitä vähemmän yhteisössä on ulkopuolisuutta, sitä enemmän koheesio lisääntyy.⁹

LEIMAAVAT TERMIT

Nimesimme projektin jo ensimmäisessä projektin suunnittelukokouksessa keväällä 2012. Nimi on lyhyt ja napakka, mutta ikävä kyllä välittää leimaavaa asennetta nuoria kohtaan ja katsoo nuorten tilannetta ulkopuolelta vähän kuin arvostellen. Koska projektille on haettu rahoitusta tällä nimellä, ei nimeä ole ollut enää projektin käynnistyttyä mahdollista muuttaa.

Siinä vaiheessa kun tutkimuksen operationalisointi tuli ajankohtaiseksi, päädyimme käyttämään kohderyhmästämme EU-dokumenteissa runsaasti käytettyä termiä NEET.¹⁰ Se viittaa nuoriin, jotka eivät ole koulussa, työssä eivätkä missään koulutuksessa. Alun perin NEET-termi on luotu korvaamaan syrjäytymisen ja marginaalissa elämisen leimaavuus, mutta myös NEET-termiä voidaan käyttää leimaavana. Isona ongelmana näillä termeillä on se, että ne asetetaan ulkoapäin, jolloin useinkaan ei huomioida sitä, miten leimatut ihmisryhmät itse kokevat

1 Projektin virallinen englanninkielinen nimi on *Youth at the margins: a comparative study of the contribution of faith-based organisations to social cohesion in South Africa and Nordic Europe*.

2 Tyyskä 2005, 10–11.

3 Aaltonen 2012; Hetz & Johansson 2012.

4 Everatt 2001, 322.

5 Bäckström & Davie 2010, 190–195.

6 Myrskylä 2012.

7 Hertz & Johansson 2012, 171–172.

8 Näin mm. Bäckström et al. 2010; 2011.

9 De Beer 2014, 1–12.

10 NEET-lyhenne tulee englannin sanoista: not in education, employment or training.

tilanteensa.¹¹ Eräänä NEET-käsitteen ongelmana on myös se, että siinä nuori määritellään työn ja koulutuksen, siis ulkoisen paikan, kautta. Nuorille itselleen näillä ei useinkaan ole merkitystä, syrjässä olemisen syinä monet nuoret pitävät esimerkiksi kavereiden puutetta tai kiusaamista koulussa.

NEET-termin hyvänä puolena on se, että se ei määritä nuorten tilannetta pysyväksi. Nuori on NEET-nuori vain sen ajan, kun hän on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella ja heti jos hän osallistuu vaikkapa työvoimapolitiittiseen koulutukseen, hän ei kuulu tähän kategoriaan. Toiseksi NEET ei leimaa nuoria rikollisuuden tai päihteiden väärinkäytön kautta, mikä on mahdollista muun syrjäytymistutkimuksen terminologian kohdalla. NEET-nuoria käsitellyt tutkimus tosin korostaa, että rikoskierteseen tai päihteiden väärinkäyttöön ajautunut nuori työllistyy tai sitoutuu jatkokoulutukseen heikommin kuin nuori, jolla ei ole rikos- tai päihdetaustaa. Ongelmallisen NEET-termistä tekee se, että tähän nuorten ryhmään viitataan usein laiskoina nuorina, joilla ei ole itsekuria ja joilta puuttuu motivaatio yrittää elämässä eteenpäin. Nuoria syytetään tilanteesta, johon he ovat usein joutuneet yhteiskunnallisesta tilanteesta johtuen, eivät omasta syystään. Uudesta termistä huolimatta NEET-nuorten ympärillä käytävä keskustelu on perinteistä syrjäytymisen ympärillä käytävää debattia.¹²

Syrjäytymiseen ja marginaalissa elämiseen liitetään usein kolmaskin leimaava termi, osattomuus eli ulkopuolisuus. Osattomuus viittaa erikoisuuteen, erilaisuuteen ja toiseuteen – termeihin, jotka arvioivat ihmistä negatiivisesti. Osattomat niputetaan usein selväksi omaksi ryhmäkseen, johon kuuluvat eroavat muista ”normaaleista” ihmisistä jollakin toisiaan muistuttavalla tavalla.¹³ Marginaalissa elämisen tai marginalisaation voidaan ajatella olevan hieman vähemmän leimaava termi kuin osattomuus. Marginaalissa eläminen voidaan ymmärtää ulkoiseksi tilanteeksi, josta yksilö tarkkailee yhteiskuntaa ja omaa elämäänsä. Sen voi katsoa olevan väliaikaisempaa kuin syrjäytymisen, joka usein ymmärretään pysyvänä tilana.

Edellä käsitellyt leimaavat termit katsovat nuorten tilannetta riskien kautta. On kuitenkin tärkeää huomioida myös mahdollisuuksien näkökulma,

pohtia mitä positiivista nuoren tulevaisuudessa voi tapahtua huolimatta nykyhetken mahdollisesti vaikeasta tilanteesta. Mahdollisuusnäkökulma keskittyy elämänhallinnan keinoihin, jossa keskiössä ei ole raha eikä nuoren paikka työmarkkinoilla. Mahdollisuusnäkökulma luottaa nuoren toimijuuteen ja hänen kykyihinsä pärjätä tulevaisuudessa.

TOIMIJUUDEN NÄKÖKULMA MUOKKAA UHREISTA OSALLISIA

Aikaisempi suomalainen teologinen tutkimus ei ole keskittynyt nuorten toimijuuteen tai marginaalissa eläviin nuoriin ja heidän tilanteeseensa. Toimijuus korostaa sitä, että YOMA-hankkeen haastattelemat nuoret elävät kokonaista elämää, eivät jotakin varjoelämää marginaalissa. Aikaisempi tutkimus määrittää toimijuuden ruumiillisen toimijuuden tai sen puutteen kautta. Satu Liimakan määritelmässä toimijuuteen liittyvät uudet tai muuttuneet merkitykset suhteessa muihin ihmisiin.¹⁴ Käsite tulee ymmärrettäväksi vain suhteessa muihin ihmisiin, joiden näkemykset ja käytös vaikuttavat erityisesti nuoren ihmisen toimijuuteen tai joissakin tapauksissa toimijuuden puutteeseen.¹⁵ Toimijuus yhdessä muiden kanssa vaikuttaa myös osallistumiseen uskonnollisten yhteisöjen toimintaan, erityisesti Pohjoismaissa, joissa nuorten osallistuminen uskonnollisten yhteisöjen toimintaan on selkeästi vähäisempää kuin Etelä-Afrikassa. Jotkut uskonnollisen osallistumisen muodot, kuten rippikoulu, ovat saavuttaneet suuren suosion, mutta monet muut toiminnat tuntuvat olevan nuorille vähemmän motivoivia.

Nuorten kohdalla tärkeä osa-alue toimijuudessa on osallistuva kansalaisuus. Alessandro Martelli korostaa, kuinka osallisuus ja nuorten aktiivinen kansalaisuus ovat Euroopassa tärkeitä demokratian ja sosiaalisen koheesion ylläpitäjiä.¹⁶ Keskustelu toimijuudesta linkittyy luontevasti sosiaalisen koheesion haasteisiin yhteisöjen ja yhteiskuntien tasolla. YOMA-hankkeen nuorten yhteydessä on tärkeä huomioida toimijuus, mutta myös toimijuuden puute tai uudenlainen nuorten itsensä määrittelemä toimijuus. Näistä voi lukea lisää Anna Juntusen artikkelissa toisaalla tässä numerossa.

Diakonian monitieteinen tutkimus on tehnyt mielenkiintoisia avauksia köyhyiden ja syrjäyty-

misen teemoihin. Tätä tutkimusta voidaan kutsua myös vapautuksen diakoniaksi, sillä sen juuret ovat vapautuksen teologiassa. Vapautuksen diakonia ei ole erityisesti keskittynyt tutkimaan nuoria, jotka kipuilevat työ- ja opiskelupaikan etsimisen parissa, mutta se on sovellettavissa myös tähän elämänvaiheeseen. Norjalainen Trygve Wyller on kehittänyt hyväksyvän kansalaisuuden käsitteen, jolla hän kuvaa marginaalissa elävien ihmisten vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämän käsitteen avulla Wyller on muun muassa tutkinut paperittomien siirtolaisten tilannetta Ruotsissa.¹⁷ Näiden paperittomien siirtolaisten joukossa on myös paljon nuoria ihmisiä, jotka muuttavat Pohjoismaihin joko yksin tai yhdessä vanhempiensa kanssa. Wyller hyödyntää Foucault'n heterotopia-käsitettä analysoidessaan uskonnollisesti motivoitunutta marginalisoituneiden ihmisten huomiointia ja hoivaa. Foucault'n mukaan tilat on luotu ylläpitämään normaaliutta ja epänormaaliksi leimatut työnnetään ulkopuolelle.¹⁸ Wyllerin paperittomien siirtolaisten tutkimuksessa tärkeäksi nousi tutkitun diakoniajärjestön tapa luoda paperittomille neljäksi tunniksi viikossa oma tila.¹⁹ Tässä tilassa nämä marginaaliin työnnetty siirtolaiset olivat normaaleja ja osallisia siellä tapahtuvaan toimintaan. Wyllerin esimerkki osoittaa, että ainakin jotkut uskonnolliset yhteisöt lisäävät niiden toimintaan osallistuneiden toimijuutta ja sosiaalista koheesiota. Tämä on hyvä ottaa huomioon, kun tarkastelemme, millaisia tiloja ja toimijuuden muotoja oman tutkimushankkeemme tuloksissa tulee esiin. Riippuu mistä suunnasta katsoo, kuka oikeastaan on marginaalissa ja kuka keskiössä.

Toinen aikaisemman diakoniatutkimuksen tuoma esimerkki, josta uskon olevan hyötyä tekeillä olevalle tutkimuksellemme, tulee toisen norjalaisen, Kjell Nordstokken, tutkimuksesta. Nordstokke perustaa tulokulmansa suoraan vapautuksen teologian traditioihin ja siellä erityisesti Paulo Freiren vapautuksen pedagogiikkaan. Nordstokke käyttää kahta vapautuksen teologian peruskäsitettä, osallisuutta ja voimaannuttamista, ja soveltaa niitä pohjoismaiseen diakoniaan. Hänen mukaansa voimaannuttamisen tulisi olla prosessin päämäärä, mutta tärkeää on myös se, että marginaalissa olevista tulee oman elämänsä subjekteja ja toimijoita. Voimaannutta-

minen on mahdollista ainoastaan valtarakenteita muuttamalla. Marginaalissa elävien tapauksessa kyse on auttajien ja autettavien uusista rooleista, myös diakonian autettavien suhteesta kirkkoon.²⁰ Erityisesti nuorten tilanteessa aikuiset auttajat ovat aina valtasuhteessa nuoriin ihmisiin. Tämä valtasuhde tulee tiedostaa ja sen vaikutusta nuoren ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen tulee pohtia.

Molemmat yllä käsitellyt diakoniantutkimuksen näkökulmat korostavat, että uskonnolliset yhteisöt voivat kohdata marginaalissa elävät vain tasa-arvoisen kohtaamisen näkökulmasta. Toimijuus, muutos ja voimaantuminen tulevat näiden tutkimusten mukaan mahdollisiksi ainoastaan silloin, kun uhriksi leimattu löytää oman uuden identiteettinsä osallisenä, ei yhteisöstä osattomana. Osallisuus, edes osittainen kuuluminen johonkin ryhmään, lisää nuoren mahdollisuutta kuulua johonkin. Se, joka osallistuu, ei enää ole marginaalissa vaan lähempänä keskiötä.

OSALLISTAVAT METODIT

Metodologisia valintoja pohtiessamme olemme pyrkineet valitsemaan työskentelytapoja, jotka tuottaisivat tarvittavaa tietoa siirtymävaiheessa elävistä nuorista ja heidän tarpeestaan saada tukea. Päädyimme toteuttamaan tapaustutkimukset kokonaisvaltaisina prosesseina, joissa pyrimme kartoittamaan tilannetta monipuolisesti. Lähdimme etsimään metodeja, jotka mahdollistavat nuorten oman äänen kuulumisen. Olemme osittain hyödyntäneet grounded theory-perinnettä, jossa liikkeelle lähdetään aineistolähtöisesti ja avoimin silmin, mutta prosessin lopuksi on tarkoitus tuottaa tulosten avulla uutta teoriaa.

11 Roberts 2011, 22–26.

12 Furlong 2006, 556.

13 Angelin 2009, 51; Béland 2007, 123–139.

14 Liimakka 2008, 136.

15 Liimakka 2008, 134.

16 Martelli 2013, 421.

17 Wyller 2009, 10.

18 Wyller 2009, 10.

19 Wyller 2013, 41.

20 Nordstokke 2011, 60.

Seuraavassa kuvaan lyhyesti tutkimusprosessin eri vaiheita ja analysoin, millä tavalla eri metodologisilla valinnoilla olemme pyrkineet saamaan nuorten äänen esiin.

Hankkeen ensimmäisen vuoden tavoitteena oli kriittisesti tarkastella aikaisempaa tutkimusta sekä hyvinvointia käsitteleviä dokumentteja ja suunnitella näiden pohjalta yhdessä koko kansainvälisen YOMA-projektin kanssa tutkimuksen tarkempi teoreettinen ja metodinen tausta. Samaan aikaan kun työskentelimme molemmilla pallonpuoliskoilla aikaisemman tutkimuksen parissa, teimme myös tapaustutkimuspaikkakunnilla alustavaa kartoitusta. Tämän teoreettisen ja konkreettisen tilannekartoitustauksen avulla suunnitelimme myös yhteiset yksilö- ja fokusryhmähaastattelurungot, joita hyödynnetään hankkeen kaikissa seitsemässä tapaustutkimuksessa. Suunnitellessamme haastatteluja päädyimme epätavalliseen järjestykseen: haastattelemme ensin eri kanavien kautta löytyneitä nuoria yksilöhaastatteluissa. Yksilöhaastatteluissa käytimme väljää teemahaastattelurunkoa, jota vielä sovellettiin kuhunkin kontekstiin sopivaksi.

Koimme tärkeäksi ajatuksen, että tieto ei synny umpiossa vaan vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. Tätä vuorovaikutusta pyrimme vahvistamaan erilaisilla visuaalisilla metodeilla, joiden avulla nuori sai kertoa omista kokemuksistaan myös muita kuin sanallisia keinoja käyttäen.²¹ Kansainvälisen YOMA-hankkeen yksilöhaastatteluissa päädyimme yhteiseen teemahaastattelurunkoon, mutta nämä visuaaliset metodit valittiin kontekstikohtaisesti. Joisakin tapaustutkimuksissa päädyttiin käyttämään ainoastaan perinteisiä haastattelumetodeja.

Lähdimme liikkeelle siitä näkökulmasta, että nuoret toimivat tiedontuottajina ja osallistuvat aktiivisesti heitä itseään koskevaan tutkimukseen.²² Yksilöhaastattelujen jälkeen kokoamme nuoria ikäryhmittäin fokusryhmähaastatteluihin, joihin osallistuu sekä yksilöhaastatteluihin osallistuneita nuoria, että nuoria, joita emme vielä yksilöhaastatteluvaiheessa olleet tavoittaneet. Erityisesti fokusryhmähaastatteluissa olemme halunneet antaa nuorille vahvan tilan: kaksi tutkimusprojektimme tutkijaa toimivat haastattelussa mahdollistajina, keskiössä ovat nuoret. Myös fokusryhmähaastatteluissa olem-

me hyödyntäneet erilaisia visuaalisia metodeja ja ryhmätyöskentelyjä voidaksemme osallistaa nuoria mukaan aktiivisinä toimijoina, joilla on tieto omasta maailmastaan.

Vasta näiden kahden haastatteluvaiheen jälkeen siirrymme haastattelemaan nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia. Uskonnollisten yhteisöjen osalta olemme yhteydessä niihin yhteisöihin, joilta haastattelemamme nuoret ovat maininneet joko saaneensa tukea tai jääneensä kyseisen yhteisön tuen ulkopuolelle. Tämä ratkaisu on erityisen merkityksellinen Etelä-Afrikassa, jossa kaupunkitapaustutkimusalueella saattaa olla kymmeniä, ellei satoja eri uskonnollisia toimijoita. Tällä tutkimusprosessilla pyrimme antamaan tilaa nuorten kokemukselle ja kartoittamaan heille tärkeitä yhteistyö- ja tukiverkostoja. Näiden ammattilishaastattelujen yhteydessä haastattelemme myös muita kuin uskonnollisissa yhteisöissä toimivia aikuisia saadaksemme paikkakunnan tilanteesta kokonaiskuvan.

Meneillään on empiirisen tutkimuksen vaihe, joka kestää vuoden 2015 loppuun. Vuoden 2016 alussa olemme siirtymässä hankkeen kolmanteen eli tulosten kirjoittamisvaiheeseen. Tämä vaihe on jo hiljalleen alkanut, kun olemme työstämässä YOMA-kirjan ensimmäisen taustaosan käsitteellisiä lukuja. Kirjan toinen osa, empiirisiä tapaustutkimuksia käsittelevät luvut, on tarkoitus kirjoittaa syksyllä 2015 ja käsitellä yhdessä projektin loppukokouksessa vuonna 2016. Kirjan kolmannen osan tulokset tullaan kirjoittamaan varsinaisen yhteistyöprojektin loputtua. Koko kirjoitusprojektin ajan työskentelemme pienissä tiimeissä, jotka pääosin muodostuvat pohjoinen–etelä-yhteistyönä. Myös kirjan neljästä toimittajasta kaksi tulee Pohjoismaista ja kaksi Etelä-Afrikasta. Tämä yhteiskirjoittaminen tiivistää yhteistyötä ja auttaa lisäämään ymmärrystä yli tutkimustraditioiden. Ensimmäiset yhteiset kirjoituskokemukset olivat hämmäntäviä, mutta tutustumisen ja erilaisuuden hyväksymisen kautta työskentelystä on tullut tehokkaampaa.

Suomen tapaustutkimuksen haastatteluja ovat tehneet kaksi väitöskirjantekijää, yksi graduntekijä ja tähän mennessä yksi post doc -tutkija. Syksyllä 2015 tehtäviä asiantuntijahaastatteluja tulee tekemään toinen post doc -tutkija. Perusohjeistus on kaikilla

kenttätöitä tehneillä sama, mutta kunkin oma persoona luonnollisesti näkyy laadullisen tutkimuksen kohtaamisissa. Tästä syystä olemme päätyneet siihen, että kaksi meistä suomalaisen tutkimusryhmän jäsenistä koodaa kaiken Suomen aineiston tietokoneavusteisen Atlas-ti -ohjelman avulla. Tämä ei kuitenkaan riitä ymmärtämään aineistoa ja siinä kuuluvaa nuorten ääntä vaan haluamme tehdä vastuullista tutkimusta, jossa varmistetaan analyysi yhdessä koko tutkimusryhmän kanssa. Aineistoa koodaavat tutkijat ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa ja muihin YOMA-tapaustutkimuksiin, jotta voimme vertailla hyvin erilaisista konteksteista nousevia aineistoja keskenään. Tämän lisäksi alustavista analyysistä keskustellaan myös Suomen tutkimusryhmän säännöllisissä tapaamisissa. Analyysi ja koodaus eivät kuitenkaan jää vain kansalliselle tasolle, vaan kunkin tapaustutkimuksen johtaja matkustaa yhteiseen kokoukseen syksyllä 2015. Tuon kokouksen eräs tärkeistä teemoista on tarkastella kerättyjä aineistoja ja niiden analyysijä. Näiden perusteella määritellään kirjan aineistolukujen rakenne ja sisältö.

TUTKIMUSTULOKSET TAKAISIN YHTEISÖIHIN

Kansainvälisen tutkimushankkeemme ylevänä tavoitteena on osallistaa kohdeyhteisöt toimimaan oman yhteisönsä nuorten parhaaksi tutkimustulosten avulla. Tässä vaiheessa tutkimushanketta tämä tavoite on alkanut vähän kauhistuttaa. Ei siksi, etteikö kantahämäläinen kohdepaikkakuntamme yhteisönä olisi ollut tukemassa hanketta ja etteikö yhteistyö olisi ollut innostavaa ja molemminpuolista. Aikuisten kasvattajien osallistaminen tuntuu vielä mahdolliselta, mutta entä tutkimamme herkkää välivaihetta elävät nuoret? Millä voisimme motivoida heidät ottamaan vastuuta omasta ja muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien nuorten elämästä?

Tutkimuksen uudeksi muotitermiksi on tullut tutkimuksen vaikuttavuus tutkittavien näkökulmasta. Enää ei ainoastaan lasketa julkaisuja, joita tutkimushanke on tuottanut rahoitusperiodinsa aikana, vaan pohditaan laajempaa yhteiskunnallista ja yhteisöllistä vaikutusta. Onko oikeaa vaikuttavuutta

mahdollista saada väljällä tutkimushankeyhteistyöllä tutkittavaan yhteisöön? Onko se edes tarkoituksenmukaista? Mikä rooli vastuullisella tutkijayhteistyöllä on tulosten jalkauttamisessa? Näihin kysymyksiin meillä ei vielä ole vastausta. Olemme jo nyt sopineet, että järjestämme yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa palauteseminaarin tutkimustulosten julkistamisen yhteydessä. Minkä muotoinen tuo seminaari on ja ketä se varsinaisesti tavoittaa, on vielä avoinna. Seminaari ja yhdessä pohdiskelu ovat tärkeitä, mutta pelkkä seminaarin järjestäminen ja tutkimustuloksista informoiminen eivät mielestäni vielä takaa tutkimuksen vaikutusten ulottumista tutkittaviin tai heidän kanssaan vastaavassa elämäntilanteessa oleviin nuoriin.

Haastatteluja tehneet tutkijat ovat havainneet, että yksilötasolla osallistuminen on ollut joillekin nuorille voimaannuttava kokemus. Haastattelu-tilanne, jossa nuori on kohdattu arvostavasti, on voinut antaa hänelle uusia näkökulmia tai mahdollisuuden oppia jotakin itsestään. Tämantyypistä ruohonjuuritason vaikuttamista ei ole mahdollista mitata määrällisesti. Vastuullisuuteen pyrkivänä tutkimusprojektina voimme silti iloita joidenkin nuorten hymystä haastattelun lopulla tai muusta pienestä voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksen merkistä. Projektin raportoinnissa näitä hymynaamoja ei kuitenkaan lasketa.

Edellä kuvattua vaikuttavuutta haittaa myös toinen iloinen asia nimittäin se, että useat nuoret näyttävät olevan NEET-kategoriassa vain hetimitäin. Suurin osa kantahämäläisistä väliinpuotoajanuorista on siirtymävaiheessa vain jonkin aikaa. Vaarana heillä on palata NEET-nuoriksi varsinkin pätkätöiden loputtua tai työvoimapolitiittisen koulutuksen päätyttyä. Toivoa näyttää silti olevan, ja tätä toivoa olemme jo nyt nähneet alustavissa tutkimustuloksissa. Haastattelemamme nuoret itse unelmoivat tulevaisuudesta, jossa he ovat osa yhteisöä ja osa laajempaa yhteiskuntaa. Monet tutkimukseemme osallistuvat nuoret ajattelevat myös vaikeiden kokemusten kasvattavan elämään.

21 Pyry 2012, 37–38.

22 Ks. myös Pyry 2012.

KIRJALLISUUS

AALTONEN, SANNA

- 2012 ”Subjective Orientations to the Schooling of Young People on the Margins of School.” *YOUNG: Nordic Journal of Youth Research* 20 (3), 219-235.

ANGELIN, ANNA

- 2009 *Den dubbla vanmaktens logik: En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Lund: Lund University Dissertations in Social Work 38.

BÉLAND, DANIEL

- 2007 ”The Social Exclusion Discourse: Ideas and Policy Change.” *Policy & Politics* 35 (1), 123–39.

BÄCKSTRÖM, ANDERS & DAVIE, GRACE

- 2010 ”A Preliminary Conclusion: Gathering the Threads and Moving on.” *Welfare and Religion in 21st Century Europe*. Volume 1: *Configuring the Connections*. Ed. A. Bäckström, G. Davie, N. Edgardh & P. Pettersson. Farnham: Ashgate, 183–197.

BÄCKSTRÖM, ANDERS, DAVIE, GRACE, EDGARDH,

NINNA & PETERSSON, PER (ED.)

- 2010 *Welfare and Religion in 21st Century Europe. Volume 1: Configuring the Connections*. Farnham: Ashgate.

- 2011 *Welfare and Religion in 21st Century Europe. Volume 2: Gendered, Religious and Social Change*. Farnham: Ashgate.

DE BEER, STEPHANUS F.

- 2014 ”Demythologising Social Cohesion: Towards a practical theological vision.” *Verbum et Ecclesia* 35(2), 1–12.

EVERATT, DAVID

- 2001 ”From Urban Warrior to Market Segment? Youth in South Africa 1990–2000.” *Youth, Citizenship and Empowerment*. Ed. H. Helve & C. Wallace. Aldershot: Ashgate, 293–327.

FURLONG, ANDY

- 2006 ”Not a Very NEET Solution: Representing Problematic Labour Market Transitions among Early School-leavers.” *Work, Employment & Society* 20 (3), 553–569.

HERTZ, MARKUS & JOHANSSON, THOMAS

2012. ”The Experience of Being Stopped: Young Immigrants, Social Exclusion and Strategies.” *YOUNG: Nordic Journal of Youth Research* 20 (2), 157–176.

LIIMAKKA, SATU

- 2008 ”The Influence of Cultural Images and Other People on Young Women’s Embodied Agency.” *YOUNG: Nordic Journal of Youth Research* 16 (2), 131–152.

MARTELLI, ALLESSANDRO

- 2013 ”The Debate on Young People and Participatory Citizenship: Questions and Research Prospects.” *International Review of Sociology* 23 (2), 421–437.

MYRSKYLÄ, PEKKA

- 2012 ”Hukassa: Keitä ovat syrjäytyneet nuoret.” *Eva-analyysi* 19, 1.2.2012. <http://www.eva.fi/blog/2012/02/01/eva-analyysi-hukassa-keit%C3%A4-ovat-syrj%C3%A4ytyneet-nuoret/>

NORDSTOKKE, KJELL

- 2011 *Liberating Diakonia*. Trondheim: Tapir.

PYYRY, NOORA

- 2012 ”Nuorten osallisuus tutkimuksessa: Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrittäjä.” *Nuorisotutkimus* 30 (1), 35–53.

ROBERTS, STEVEN

- 2011 ”Beyond ’NEET’ and ’Tidy’ Pathways: Considering the ’Missing Middle’ of Youth Transition Studies.” *Journal of Youth Studies* 14 (1), 21–39.

TYYSKÄ, VAPPU

- 2005 ”Conceptualizing and Theorizing Youth: Global Perspectives.” *Contemporary Youth Research: Local Expressions and Global Connections*. Ed. H. Helve & G. Holm. Aldershot: Ashgate, 3–13.

WYLLER, TRYGVE

- 2009 ”The Heterotopic Citizen? Some Aspects for a ’Science in the Making’.” *Heterotopic Citizen: New Research on Religious Work for the Disadvantaged*. Ed. Trygve Wyller. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 8–16.

- 2013 ”Becoming Human: Compassionate Citizenship; an Interpretation of a Project for Undocumented Migrants in Sweden.” *Diakonia* 4, 27–42.